


Article Arrival : 25/03/2021

Published : 13.05.2021

Doi Number  <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3188>Reference  Yeşilbursa, C.C. & Yalın, F.A. (2021). "Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Karar Verme Beceri Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Materyal: Karar Verme Gridi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:83; pp:2304-2312

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN KARAR VERME BECERİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR MATERYAL: KARAR VERME GRİDİ

A Material in Determining the Decision-Making Skill Levels of Students in Social Studies Course: Decision-Making Grid

Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Ankara/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8568-6061>

Doktora Öğrencisi. Filiz Arzu YALIN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Ankara/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4860-0246>

ÖZET

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler dersi kapsamında yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeylerini karar verme gridi yoluyla belirlemektir. Çalışmada betimsel araştırma türlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi çalışma grubunda yer alacak katılımcılar belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışma grubunda 150 yedinci sınıf öğrencisi yer almıştır. Verilerin toplanmasında, örnek olay metni ve karar verme gridi kullanılmıştır. Karar verme gridi analitik rubrik kullanılarak puanlanmıştır. Veriler, betimsel istatistikle analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgularından hareketle yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeylerinin iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karar verme süreçlerinde ise, yedinci sınıf öğrencilerinin problemi tanımlamada orta, seçenekleri belirlemede iyi, ölçütleri belirlemede iyi, değerlendirme yapmada orta ve karar vermede ise orta düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Karar Verme Becerisi, Ortaokul Öğrencileri, Karar Verme Gridi

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the decision-making skill levels of seventh-grade students within the scope of social studies course through the decision-making grid. Survey method, one of the descriptive research types, was used in the study. Participants to be included in the convenience sampling method study group were determined. Accordingly, 150 seventh grade students took part in the study group. In collecting the data, the case study text and decision-making grid were used. The decision-making grid is scored using the analytical rubric. Data were analyzed by descriptive statistics. Based on the findings of the study, it was concluded that seventh grade students' decision-making skill levels were good. In the decision-making processes, it was concluded that the seventh-grade students were fair in defining the problem, good in determining the options, good in determining the criteria, medium in making evaluations, and medium in decision making.

KeyWords: Social Studies, Decision-Making, Middle School, Decision-Making Grid

1. GİRİŞ

Geçen yüzyıl Dünya sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik bakımdan çok hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşamıştır. İçinde bulunduğumuz yüz yılda ise bu değişim ve dönüşüm çok daha hızlı yaşanmaktadır. Bilginin, becerilerin ve değerlerin çok hızlı değiştiği bu yüz yılda, yetişmiş insan profili de değişmektedir. Başka bir ifade ile ülkelerin yetiştirmek istediği vatandaş tipi de içinde bulunduğumuz bu yüzyılın gereklerine göre değişmektedir. Belet Boyacı ve Güner Özer (2019), günümüzde bireylerden bu hızlı değişim ve dönüşümlere adapte olabilmeleri, bilgiyi günlük hayatlarında kullanabilmeleri, doğru kararlar verebilmeleri, üretken olabilmeleri ve gerekli becerilere sahip olmaları gerektiğinin beklendiğini ifade etmektedirler (s. 710). Benzer bir şekilde Çakmakçı ve Özabacı (2013) da, "yaşanılan ileri teknoloji

çağında, görevleri önem sırasına koyabilmeyi, demokratik bir toplumda üretken yaşamayı, duygusal, sosyal ve kişisel gerçeklerini en iyi şekilde başarma yetisine sahip olmak gerektiğini, bunun da ancak doğru karar verme yetisinin kazanılması ile mümkün olduğunu” belirtmektedirler (s. 21). Bu anlamda, karar verme becerisi de geleceğin etkin vatandaş profili için öğrencilere kazandırılması ön görülen önemli becerilerden biridir.

Karar verme, “bir ihtiyaç durumunda bu ihtiyacı karşılamak amacıyla ulaşılmak istenen amaçların belirlenmesini, gerekli bilgilerin toplanmasını ve bu bilgilerin değerlendirilerek seçeneklerin oluşturulmasını ve seçeneklerden duruma en uygun olanın seçilmesini” ifade etmektedir (Gürçay, 2001, s. 107). Kuzgun ise karar vermeyi, “bir ihtiyacı gidereceği düşünülen bir objeye götürecek birden fazla yol olduğu zaman yaşanan sıkıntıyı gideren bir yöneliş” olarak tanımlamaktadır (Çakmakçı ve Özabacı, 2013, s. 21). Kökdemir (2003), karar verme davranışının ortaya çıktığı durumları “geleceğe yönelik tahminde bulunma, iki ya da daha fazla alternatif arasından en iyisini seçme ya da kısıtlı ve/veya yanlı bilgilere dayalı olarak akıl yürütme” şeklinde belirtmektedir (s. 1). Gürçay (1998), “karar vermenin en önemli yaşam becerilerinden biri olduğunu, yerinde ve uygun bir şekilde verilmiş kararların bireylerin yaşamında olumlu değişimlere yol açtığını bununla birlikte hatalı verilmiş kararların bireylerin yaşam yönelimlerini olumsuz etkileyebileceğini” vurgulamaktadır (s. 7). Bu bağlamda karar verme becerisi, “bireylerin önceliklerini belirlemelerini, stratejiler geliştirmelerini ve düşünceleri ile eylemleri arasında gerekli bağları kurmalarını sağlamaktadır” (Çakmakçı ve Özabacı, 2013, s. 20). Tekin ve Ulaş, (2016), karar verme becerisinin eğitim yoluyla bireylere öğretilmediğini, çocukların ilkokuldan itibaren günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmelerinde, toplumsal yaşama uyum sağlayarak sosyal ve etkin bireyler olmalarında, karar verme becerisinin etkisinin büyük öneme sahip olduğunu” belirtmektedirler (s. 28-29).

Karar verme becerisinin öğretimi 2005 yılı öğretim programları ile gündeme gelmiştir. Karar verme becerisi tüm ilköğretim derslerinde öğretilecek ortak beceriler arasında yer almıştır (Çelikkaya, 2011, s. 972). Bu derslerden biri de sosyal bilgilerdir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2005, 2017 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında karar verme becerisine yer verilmesi (MEB, 2005, MEB, 2017, MEB, 2018), bu becerinin sosyal bilgiler dersinde özel bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Sosyal bilgiler eğitiminin önde gelen isimlerinden Engle (2003), “karar verme sosyal bilgilerin kalbidir” diyerek bu becerinin sosyal bilgiler dersi için önemini vurgulamıştır (s. 7). Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) de, sosyal bilgilerin öncelikli amacının “genç bireylerin mantıklı kararlar vermelerine yardım etmek” olduğunu belirtmektedir (NCSS, 2010, s. 9). Engle (2003), “sosyal bilgilerin en temel işlevinin iyi vatandaş yetiştirmek ve iyi bir vatandaş olmanın temel göstergesinin ise toplumsal konularda nitelikli kararlar vermek” olduğunu ifade etmektedir (s. 7). Nitekim 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında da benimsenen yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler geleneğinin temel amaçlarından biri mantıklı kararlar verebilen vatandaşlar yetiştirmektir (Öztürk, 2006; Özmen, 2011; Kaymakçı ve Ata, 2012; Barr, Barth ve Shermis, 2013; Yeşilbursa, 2015). Her iki öğretim programında da bu geleneğin benimsenmesi karar verme becerisine önem verildiğini göstermektedir. Yine 2005 sosyal bilgiler öğretim programının vizyonunda “...eleştirel düşünen, doğru karar veren...vatandaşlar yetiştirmek” ifadesi (MEB, 2005) sosyal bilgiler öğretiminde karar verme becerisinin önemine vurgu yapmaktadır.

Karar verme becerisinin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılması gereken önemli becerilerden biri olmasına rağmen sosyal bilgiler eğitimi alanyazını incelendiğinde bu beceriyi konu alan araştırmaların çok fazla olmadığı görülmektedir. Çelikkaya (2011), 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyini incelediği araştırmasında karar verme becerisinin de program tarafından öğrencilere kazandırılma düzeyini öğretmen görüşleri açısından incelemiştir. Çakmakçı ve Özabacı (2013) dördüncü sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilere karar verme becerisini kazandırmada dramanın etkisini incelemiştir. Çelikkaya, Yıldırım ve Kürümlüoğlu (2019) sekizinci sınıf öğrencileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri ile sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin hiyerarşik sıralamasında öğrencilerin karar verme becerisine ikinci sırada yer verdiklerini ortaya koymuşlardır. Çimşir ve Baysal (2019), ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada, Marmara Üç Aşamalı Bilişsel Karar Verme Becerilerini Geliştirme Modelinin akademik başarıları düşük öğrencilerin problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğunu ve bu etkinin kalıcı olduğunu ortaya koymuşlardır. Baysal, Arkan ve Bağcı (2011), sınıf öğretmeni adaylarının 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programının karar verme becerisini öğretmede etkili olduğunu düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Baysal, Demirbaş-Nemli, Özçelik ve Güneypınar (2021), ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrencilerin karar verme beceri algılarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alanyazın

incelendiğinde daha ziyade program bazlı araştırmaların ve sınıf eğitimi ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Ortaokul sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin karar verme düzeylerini araştıran çalışmaların görece olarak yok denecek kadar az olduğunu söylemek mümkündür. Ortaokul öğrencilerinin karar verme düzeylerini belirlemede karar verme gridinin kullanılması bakımından bu çalışmanın sosyal bilgiler öğretimi alanında katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler dersi kapsamında yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeylerini karar verme gridi yoluyla ortaya koymaktır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeyleri nedir?
2. Yedinci sınıf öğrencilerinin problemi belirleme düzeyleri nedir?
3. Yedinci sınıf öğrencilerinin seçenekleri belirleme düzeyleri nedir?
4. Yedinci sınıf öğrencilerinin ölçütleri belirleme düzeyleri nedir?
5. Yedinci sınıf öğrencilerinin değerlendirme düzeyleri nedir?
6. Yedinci sınıf öğrencilerinin kararlarını verme düzeyleri nedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yönteminde, araştırmaya konu olan birey, olay veya nesne kendi koşulları içinde herhangi bir değişiklik yapmaksızın olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2017, s. 109). Tarama yönteminin kullanıldığı araştırmalarda, "...hangi sıklıkta, hangi düzeyde, nasıl" gibi soruların cevapları yanıtlanmaya çalışılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s. 177). Bu çalışmada, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeyleri araştırıldığından tarama yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmada yer alacak katılımcıların belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, "zaman, para ve işgücü önlemeyi temel amaç edilen bu yöntemde ihtiyaç duyulan bir gruba ulaşılan kadar en ulaşılabilir katılımcıdan başlayarak örneklem oluşturulur" (Büyüköztürk vd., 2008, s. 80). Bu doğrultuda, çalışma grubunda 150 yedinci sınıf öğrencisi yer almıştır. Yedinci sınıf öğrencilerinin seçilmesinde, sosyal bilgiler dersi kapsamında bu becerinin dördüncü sınıftan itibaren programda yer almasıdır. Dolayısı ile yedinci sınıfa okuyan öğrenciler önceki üç yılla birlikte toplam dört yıldır bu beceriyi geliştirmeleri ön görülmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışmanın verilerinin toplanmasında "Bilgisayar Alışverişi" adlı örnek olay ve "Karar Verme Gridi" kullanılmıştır. Örnek olay araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Karar verme Gridi ise, National Council on Economic Education'un "PACED Decision-Making Grid"inden esinlenilerek uyarlanmıştır.

Tablo 1. Bilgisayar Alışverişi Örnek Olayı

Tuşlarına, rengine alışık olduğum, sevdiğim çok kullanışlı bilgisayarım bozuldu. Ödevlerimi, projelerimi, araştırma ödevlerimi yaptığım, hafta sonları oyunlarımı oynadığım bilgisayarım artık kullanılamayacak duruma geldi. Bu ihtiyaçlarımı karşılamam için yeni bir bilgisayar almam gerekiyor. Annemle bilgisayar almak için teknolojik ürünler satan mağazaya gideceğiz. Çok çeşitli model ve özellikte bilgisayarlar var ancak sınırlı paramız var. Bu alışverişi tamamlamak için bir planlama yapmaya ihtiyacım var. Aşağıdaki aşamalar uygun olarak hareket edip doğru karara varmayı planlıyorum.

- Problem durumunu (konu) açıkla,
- Bilgisayar seçeneklerini belirle,
- Kişisel olarak senin için önemli olan ölçüt (kriter, standart, değer) belirle,
- Tüm ölçütler kullanılarak her seçeneği (1 ile 5 arasında puanlayarak) değerlendir. 1 en düşük 5 en yüksek değer olacak şekilde değerlendirilmeli.
- Ölçütlerine göre en iyi seçeneğin hangisi belirle,
- Kararımı ver.

Tablo 1’de öğrencilere sunulan örnek olay ve yönergesi yer almaktadır. Örnek olay için 2 farklı sosyal bilgiler eğitimcisi ve 1 sosyal bilgiler öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır.

KARAR VERME GRİDİ

Problem durumu (konuyu belirliyorum):

.....

.....

.....

Seçenekler (Bana ait seçeneklerim nelerdir?)	Ölçüt #1	Ölçüt #2	Ölçüt #3	Ölçüt #4	Ölçüt #5
Seçenek #1					
Seçenek #2					
Seçenek #3					
Seçenek #4					
Seçenek #5					

Değerlendirme

(Ölçütlerime göre

Seçeneklerimi

değerlendiriyorum.)

Karar

(Neden ve

kanıtlarıma göre

Kararım)

Şekil 1. Karar Verme Gridi, National Council on Economic Education,

https://www.econedlink.org/wpcontent/uploads/legacy/584_decision%20making%20grid1.pdf

Karar verme gridi, her seçenek tüm ölçütler kullanılarak 1 ile 5 arasında puanlanır. 1 en düşük 5 en yüksek puandır, bu puanlamaya göre öğrencinin karar vermesi beklenir. Karar verme gridi için 2 sosyal bilgiler eğitimcisi, 1 ölçme değerlendirme ve 1 sosyal bilgiler öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır. Örnek olay ve karar verme gridinin, asıl uygulama grubundan farklı 38 yedinci sınıf öğrencisi ile anlaşılır anlaşılmadığı ve sürenin yeterli olup olmadığı bakımından ön uygulaması yapılmıştır.

Karar verme gridinin puanlanmasında rubrik kullanılmıştır. Rubrik, “belli bir öğretim süreci sonunda beklenen öğrenci performansının farklı boyut ve düzeylere bölünerek değerlendirilmesidir” (Sezer, 2005, s. 63). Bu çalışmada analitik rubrik kullanılmıştır. Analitik rubrik, “ölçülecek performans çok boyutlu olduğunda, performans boyutlarının derecelendirilmesi kolay olduğunda ve performans boyut ve düzeyleri gözlemlenebilir olduğunda” kullanılır (Sezer, 2005, s. 65). Verilerin analizinde kullanılan analitik rubrik Şekil 2’de verilmiştir.

Ölçütler	Başarı Düzeyi			
	1 Zayıf	2 Orta	3 İyi	4 Çok İyi
Problemi belirleme	Problemi belirleyememiştir.	Problemi kısmen belirlemiştir.	Problemi basit ifadelerle belirlemiştir.	Problemin farkındadır. Problemi eksiksiz olarak tanımlamıştır.
Seçenekleri belirleme	Hiç seçenek belirleyememiştir.	Bir seçenek belirlemiştir.	İki seçenek belirlemiştir.	Üç ve daha fazla seçenek belirlemiştir.
Ölçütleri belirleme	Hiç ölçüt belirleyememiştir.	Bir ölçüt belirlemiştir.	İki ölçüt belirlemiştir.	Üç ve daha fazla ölçüt belirlemiştir.
Değerlendirme	Değerlendirme yapamamıştır.	Seçenek ve ölçütleri dikkate almadan değerlendirme yapmıştır.	Basit ifadelerle seçenek ve ölçüt değerlendirmiştir.	Seçenekler ve ölçütler arasında tam bir değerlendirme yapmıştır.
Karar	Kanıt ve neden sunmadan karar vermiştir.	Bir kanıt ve neden sunarak karar vermiştir.	İki kanıt ve neden sunarak karar vermiştir.	Üç veya daha fazla kanıt ve neden sunarak karar vermiştir.

Şekil 2. Karar Verme Gridinin değerlendirilmesinde kullanılan analitik rubrik

Rubrik için 2 sosyal bilgiler eğitimcisi ve 1 ölçme değerlendirme uzmanından görüş alınmıştır. Analitik rubrikten toplamda alınabilecek en düşük puan 5 iken, en yüksek puan 20'dir. 1-5 puan zayıf, 6-10 puan orta, 11-15 puan iyi ve 16-20 puan ise çok iyi şeklinde yorumlanmaktadır. Her bir ölçütten ise en düşük puan 1 iken, en yüksek puan ise 4'tür. Yüksek puanlar öğrencilerin karar verme becerilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Veri toplama aracının geçerlik güvenilirlik çalışması, çalışma grubundan farklı olan 113 öğrenci ile gerçekleştirilmiş ve analizler neticesinde Cronbach's Alpha kat sayısı .72 bulunmuştur. Çalışmanın tüm verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde pandemi nedeniyle uzaktan eğitime geçilmeden önce toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin analiz edilmesinde IBM SPSS 22.0 istatistik programı kullanılmıştır. Alt problemler doğrultusunda betimsel istatistik yapılmıştır. Bu çerçevede, minimum ve maksimum puanlar, ortalama puan, standart sapmaya, yüzde ve frekanslara analizlerde yer verilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular

Çalışmanın birinci alt probleminde, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Karar Verme Beceri Düzeyleri

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	Ss
Karar Verme Becerisi	150	5	20	13,45	3,96

Tablo 2'de yer alan, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri toplam puanları incelendiğinde, karar verme gridini yanıtlamalarından elde ettikleri en düşük puanın 5 en yüksek puanın ise 20 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 13,45 iken standart sapma ise 3,96 değerindedir. Bu bulgu, çalışma grubundaki yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme becerisi düzeylerinin iyi olduğu şekilde yorumlanabilir.

3.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular

Çalışmanın ikinci alt probleminde, yedinci sınıf öğrencilerinin örnek olaydaki problemi belirleme düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Problemi Belirleme Düzeyleri

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	Ss
Problemi Belirleme	150	1	4	2,56	1,13

Tablo 3'te yer alan, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme gridindeki problemi belirleme toplam puanları incelendiğinde, elde ettikleri en düşük puanın 1, en yüksek puanın ise 4 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 2,56 iken standart sapma ise 1,13 değerindedir. Bu bulgu, çalışma grubundaki yedinci sınıf öğrencilerinin problemi belirleme düzeylerinin orta olduğu şekilde yorumlanabilir. Karar verme gridindeki problemi belirleme ölçütü puanlarının yüzde ve frekans değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Problemi Belirleme Ölçütünün Frekans ve Yüzde Değerleri

Problemi Belirleme	f	%
Zayıf	33	22,0
Orta	43	28,7
İyi	30	20,0
Çok İyi	44	29,3
Toplam	150	100

Tablo 4'te problemi belirleme düzeylerinin frekans ve yüzde dağılımı incelendiğinde yedinci sınıf öğrencilerinden problemi çok iyi belirleyenlerin oranı %29,3 iken, problemi belirlemede zayıf olanların oranı ise %22'dir. Problemi orta ve iyi bir şekilde belirleyenlerin toplam yüzdesi 48,7 olarak görülmektedir. Bu bulgunun aritmetik ortalama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt probleminde, yedinci sınıf öğrencilerinin örnek olaydaki seçenekleri belirleme düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Yedinci Sınıf Öğrencilerin Seçenekleri Belirleme Düzeyleri

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	Ss
Seçenekleri Belirleme	150	1	4	3,13	1,16

Tablo 5'te yer alan, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme girdindeki seçenekleri belirleme toplam puanları incelendiğinde, elde ettikleri en düşük puanın 1, en yüksek puanın ise 4 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 3,13 iken, standart sapma ise 1,16 değerindedir. Bu bulgu, çalışma grubundaki yedinci sınıf öğrencilerinin seçenekleri belirleme düzeylerinin iyi olduğu şekilde yorumlanabilir. Kara verme girdindeki seçenekleri belirleme ölçütü puanlarının yüzde ve frekans değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Seçenekleri Belirleme Ölçütünün Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekleri Belirleme	f	%
Zayıf	24	16,0
Orta	20	13,3
İyi	18	12,0
Çok İyi	88	58,7
Toplam	150	100

Tablo 6'da seçenekleri belirleme düzeylerinin frekans ve yüzde dağılımı incelendiğinde yedinci sınıf öğrencilerinden seçenekleri çok iyi belirleyenlerin oranı %58,73 iken, seçenekleri belirlemede zayıf olanların oranı ise %16'dır. Bu bulgunun, aritmetik ortalama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Başka ifade ile yedinci sınıf öğrencilerinin yarıdan fazlası örnek olaydaki problem durumu ile ilgili olarak seçenekleri çok iyi şekilde belirlemiştir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt probleminde, yedinci sınıf öğrencilerinin örnek olaydaki ölçütleri belirleme düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Yedinci Sınıf Öğrencilerin Ölçütleri Belirleme Düzeyleri

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	Ss
Ölçütleri Belirleme	150	1	4	3,31	1,06

Tablo 7'de yer alan, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme girdindeki ölçütleri belirleme toplam puanları incelendiğinde, elde ettikleri en düşük puanın 1, en yüksek puanın ise 4 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 3,31 iken, standart sapma ise 1,06 değerindedir. Bu bulgu, çalışma grubundaki yedinci sınıf öğrencilerinin ölçütleri belirleme düzeylerinin iyi olduğu şekilde yorumlanabilir. Kara verme girdindeki ölçütleri belirleme puanlarının yüzde ve frekans değerleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Ölçütleri Belirleme Ölçütünün Frekans ve Yüzde Değerleri

Ölçütleri Belirleme	f	%
Zayıf	18	12,0
Orta	15	10,0
İyi	19	12,7
Çok İyi	98	65,3
Toplam	150	100

Tablo 8'de ölçütleri belirleme düzeylerinin frekans ve yüzde dağılımı incelendiğinde yedinci sınıf öğrencilerinden ölçütleri çok iyi belirleyenlerin oranı %65,3 iken, ölçütleri belirlemede zayıf olanların oranı ise %12'dir. Bu bulgunun, aritmetik ortalama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle ile yedinci sınıf öğrencilerinin üçte ikisi örnek olaydaki problem durumu ile ilgili olarak ölçütleri çok iyi şekilde belirlemiştir.

3.5. Beşinci Alt Probleme Dair Bulgular

Çalışmanın beşinci alt probleminde, yedinci sınıf öğrencilerinin örnek olaydaki değerlendirme yapma düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.



Tablo 9. Yedinci Sınıf Öğrencilerin Değerlendirme Yapma Düzeyleri

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{x}	Ss
Değerlendirme Yapma	150	1	4	2,24	1,06

Tablo 9'da yer alan, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme girdindeki değerlendirme yapma toplam puanları incelendiğinde, elde ettikleri en düşük puanın 1, en yüksek puanın ise 4 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 2,24 iken, standart sapma ise 1,06 değerindedir. Bu bulgu, çalışma grubundaki yedinci sınıf öğrencilerinin değerlendirme yapma düzeylerinin orta olduğu şekilde yorumlanabilir. Kara verme girdindeki değerlendirme yapma puanlarının yüzde ve frekans değerleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Değerlendirme Ölçütünün Frekans ve Yüzde Değerleri

Değerlendirme Yapma	f	%
Zayıf	50	33,3
Orta	34	22,7
İyi	45	30,0
Çok İyi	21	14,0
Toplam	150	100

Tablo 10'de değerlendirme yapma düzeylerinin frekans ve yüzde dağılımı incelendiğinde yedinci sınıf öğrencilerinden değerlendirmeyi çok iyi yapanların oranı %14 iken, değerlendirme yapmada zayıf olanların oranı ise %33,3'tür. Bu bulgunun, aritmetik ortalama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Başka bir ifade ile yedinci sınıf öğrencilerinin üçte biri örnek olaydaki problem durumu ile ilgili olarak değerlendirmeyi zayıf bir şekilde yapmışlardır.

3.6. Altıncı Alt Probleme Dair Bulgular

Çalışmanın altıncı alt probleminde, yedinci sınıf öğrencilerinin örnek olaydaki karar verme düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Yedinci Sınıf Öğrencilerin Karar Verme Düzeyleri

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{x}	Ss
Karar	150	1	4	2,19	1,04

Tablo 11'de yer alan, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme girdindeki karar verme toplam puanları incelendiğinde, elde ettikleri en düşük puanın 1, en yüksek puanın ise 4 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 2,19 iken, standart sapma ise 1,04 değerindedir. Bu bulgu, çalışma grubundaki yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme düzeylerinin orta olduğu şekilde yorumlanabilir. Kara verme girdindeki karar verme puanlarının yüzde ve frekans değerleri Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Karar Ölçütünün Frekans ve Yüzde Değerleri

Karar	f	%
Zayıf	50	33,3
Orta	40	26,7
İyi	41	27,3
Çok İyi	19	12,7
Toplam	150	100

Tablo 12'de karar verme düzeylerinin frekans ve yüzde dağılımı incelendiğinde yedinci sınıf öğrencilerinden kararlarını çok iyi verenlerin oranı %12,7 iken, karar vermede zayıf olanların oranı ise %33,3'tür. Bu bulgunun, aritmetik ortalama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Başka bir ifade ile yedinci sınıf öğrencilerinin üçte biri örnek olaydaki problem durumu ile ilgili olarak kararlarını zayıf bir şekilde vermişlerdir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeyleri ve karar alma süreçleri incelenmiştir. Çalışmanın bulgularından hareketle yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeylerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, Sever (2018)'in 4. Sınıf öğrencilerinin karar verme davranışlarını incelediği araştırması ile "öğrenciler basit düzeyde alternatifler yaratabilmekte, seçimlerinin olası sonuçlarını öngörmeye başarılı olabilmektedir." Sonucuyla benzerlik göstermektedir. Baysal vd. (2021), araştırmalarındaki "üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin karar verme beceri

düzeylerinin orta düzeyde olması” sonucuyla ise farklılık göstermektedir. Bu farklılığın nedeni yedinci sınıfta okuyan öğrencilerin bu beceriyle daha önceki sınıf düzeylerinde karşılaşmalarıyla ilgili olabilir. Ayrıca Karar verme süreçlerinde ise problem durumunu belirleme düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yedinci sınıf öğrencilerinden sadece yüzde yirmi dokuzunun problemi çok iyi bir şekilde tanımlayabildikleri görülmüştür. Karar verme gridindeki seçenekleri belirlemede yedinci sınıf öğrencilerinin düzeylerinin iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yüzde elli sekizinin seçenekleri çok iyi şekilde belirlediği görülmüştür. Bu sonuç, yedinci sınıf öğrencilerinin yarıdan fazlasının örnek olaydaki problemi ilgili seçenekleri tam olarak belirledikleri şeklinde yorumlanabilir. Crone ve Van Der Molen (2007) çalışmalarında 8-10 ve 12 ve 14 yaşlarındaki çocukların seçimlerinin avantaj ve dezavantajlarını belirlemede zorlandıklarını ortaya koymuştur. Araştırmacılar ayrıca çalışmalarında seçim yapmanın gelişim ve cinsiyetle farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu farklılığın nedeni kullandıkları veri toplama aracının karar verme gridine göre daha karmaşık bir yapıda olduğundan kaynaklanıyor olabilir. Yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme gridindeki ölçütleri belirleme düzeylerinin ise iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların üçte ikisinin ölçütleri çok iyi şekilde belirledikleri, üçte birinin ise zayıf, orta ve iyi şeklinde belirledikleri görülmüştür. Başka bir ifade ile öğrenciler, örnek olaydaki problem ile ilgili olarak karar vermelerinde etkili olacak ölçütleri iyi bir şekilde belirleyebilmişlerdir. Yedinci sınıf öğrencilerinin karar verme gridindeki değerlendirme boyutunda ise orta düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifade ile öğrencilerin ancak yüzde on dördü seçenekler ve ölçütler arasında ilişki kurarak tam bir değerlendirme yapabilmıştır. Yedinci sınıf öğrencilerinin örnek olayla ilgili olarak karar verme gridinin son boyutu olan karar verme düzeylerinin ise orta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, yedinci sınıf öğrencileri sadece tek kanıt ve neden sunarak karar verdikleri söylenebilir. Nitekim öğrencilerin sadece yüzde on ikisinin üç veya daha fazla kanıt ve neden sunarak karar verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma araştırma sonuçları ile sınırlı olduğundan genelleme yapmak mümkün değildir. Bu bakımdan genelleme yapılabilecek nicel gelenekte araştırmalar yapılabilir. Farklı sınıf seviyeleri ile araştırmalar yapılabilir. Öğrencilerin karar verme süreçlerini araştıran nitel gelenekte araştırmalar yapılabilir. Öğrencilerin karar verirken seçenekler ve ölçütler bağlamında değerlendirmeler yapmalarını ve bu değerlendirmeleri neticesinde kararlar vermelerini sağlayacak etkinliklerin derslerde yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Barr, R., Barth, j., L., Shermis, S., S., (2013). Sosyal bilgilerin doğası (C.Dönmez. Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Baysal, Z. N., Arkan, K. & Bağcı, M. S. (2011). Sınıf öğretmenliği programı öğretmen adaylarının sosyalbilgiler programının problem çözme ve karar verme becerilerini kazandırmadaki etkililiğine yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 539-549.
- Baysal, Z. N., Demirbaş-Nemli, B., Özçelik, S. & Güneypınar, Ş. (2021). An examination of the decision-making skill perceptions of third grade and fourth grade students in primary school. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 10(1), 85-96.
- Belet Boyacı, Ş. D. & Güner Özer, M. (2019). Öğrenmenin geleceği: 21. yüzyıl becerileri perspektifiyle Türkçe dersi öğretim programları. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 708-738.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Crone, E. A., & Van Der Molen, M. W. (2007). Development of decision making in school-aged children and adolescents: evidence from heart rate and skin conductance analysis. *Child Development*, 78(4), 1288–1301.
- Çakmakcı, E. & Özabacı, N. (2013). Drama yolu ile karar verme becerisinin kazandırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 18-30.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: Öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 969-990.

Çelikkaya, T., Yıldırım, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2019). Öğrenciler ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin programdaki becerilere ilişkin beceri hiyerarşileri, gerekçeleri ve önerileri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 111-132.

Çimşir, S. & Baysal, Z. N. (2019). Marmara üç aşamalı bilişsel karar verme becerilerini geliştirme modelinin akademik başarısı düşük ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisine etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 337-351.

Engle, H. S. (2003). Decision making: The heart of social studies instruction, *The Social Studies*, 94, 1- 7.

Gürçay, S. S. (1998). Bazı kişisel değişkenler, algılanan sosyal destek ve atılganlığın karar verme sittelere ile ilişkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 7-16.

Gürçay, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 106-121.

Karar Verme Gridi, National Council on Economic Education, https://www.econedlink.org/wpcontent/uploads/legacy/584_decision%20making%20grid1.pdf

Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.

Kaymakçı, S. & Ata, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgilerin doğasıyla ilgili görüşleri.

Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MEB. (2005). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB. (2017). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. Ankara.

MEB. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.

Özmen, C. (2011). Sosyal bilgiler eğitiminde yansıtıcı inceleme yaklaşımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(30), 61-81.

Öztürk, C. (2006). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, yapılandırmacı bir yaklaşım içinde* (ss. 21-50). Pegem A Yayıncılık.

Sever, I. (2018). *Dördüncü sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerinin öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sezer, S. (2005). Öğrencinin akademik başarısının belirlenmesinde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak rubrik kullanımı üzerinde bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 61-69.

Tekin, S. & Ulaş, A. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerine ilişkin bir araştırma. *Qualitative Studies*, E0026, 11(3), 27-38.

Yeşilbursa, C. C. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde temel yaklaşımlar. C. Dönemez & K. Yazıcı (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi içinde* (47-59). Pegem Akademi Yayınları.